

هۆکاره گانی زیادبوونه وهی جموجۆله گانی داعش

08-08-2022

نووسه ره گان

ئه عیاد تۆفان

کورتە : دوا جموجۆله گانی داعش و مه ترسییه گانی ریکخراوه تیرۆستییه که له سه ره هه ریمی کوردستان و عێراق

لە ماوەى رابردوودا جموجۆلى داعش لە عىراق زىادى كردوووتەو و ئەمەش جارێكى دىكە، سەرئەجەكانى بۆ سەر ئەو رىكخراوە راکىشايەو. هەرچەند عىراق لە رۆژى 9 دىسەمبەرى 2017 دا دەرکردنى "داعش" و سەپاندنى كۆنترۆلى تەواوى بەسەر سەرئەجەم خاكى و ئاتەكەيدا بە درېژايى سنوورى سوورياسەو راکەياندبوو، بەلام شانە خەوتووكانى سەر بەو رىكخراوەكە كۆتايان پى نەهات و لە دواى ئەو راکەياندى سەرئەجەمەش، داعش توانىووتە چەندىن ئۆپراسىۆنى گىرنگ لە هەريۆمى كوردستان، عىراق و سووریا ئەنجامدات.

چالاکبۆنەو دەعش

لە راستیدا عىراق تاوەكو ئىستان نەيتوانىووتە كۆتايى بە داعش بەيئىت. تەنيا لەو كاتەو دەي كە بەغدا سەرئەجەمەش بەسەر داعش راکەياندى، ئەو رىكخراوە زياتر لە 3 هەزار ئۆپەراسىۆنى ئەنجامداوە كە بەشێكى زۆريان فراوان و ستراتىژى بوون! تەنيا لە مانگى تەموزى رابردووشدا، ئەو رىكخراوە توانىووتە 26 ئۆپەراسىۆن لە عىراق ئەنجامدات. 8 يان لە باكوورى بەغدا، 4 لە موصل، 5 لە دىالە، 5 لە كەرکوك، 3 لە سەلاحەددىن و 1 ييش لە بابل بوو.

داعش چەقەستووى سياسى لە عىراق بە دەرفەت زانىو بۆ چالاککردنەو دەي خۆى. ئەو دەپەوئىت لەرێگای كردهوكانى، بۆ جەماوەر و خەلكەكانى بسەلمىئىت كە هيشتا كارابە و تواناى ماوە. ئەمەش يارمەتيدەر دەبىت بۆ رىكخراوەكە تاوەكو تواناكانى خۆى لە رێگای ميداوە پيشانيدات و بەكارى بەيئىت. لەماوەى سالى رابردوودا، داعش توانىووتە بە چرى هيرش بکاتە سەر ناوچەكانى نىوان سىگۆشەى باشوورى كەرکوك، سەلاحەددىن و دىالە.

داعشى ئىستا بە بەراورد بە داعشى سالى رابردوودا

لە رابردوودا ئۆپەراسىۆنەكانى داعش لەسەر ئاستى و ئات بوو. بەلام ئىستا ئۆپەراسىۆنەكانى ئەو رىكخراوە بەسەر وىلايەتەكاندا دابەشكران كە برىتىن لە وىلايەتى موصل، ئەنبار، سەلاحەددىن و دىجەلە. ئەمەش واىكردوووە كارەكانى رىكخراوەكە ناناوەندى بىت. بۆ نموونە ئىستا والى يان خودى تيرۆرستەكە، ناوچە، شىواز و كاتى هيرشەكانى دياريدەكات. ئەويش لە كاتىكدا بە سەر رابردوودا كارەكانى زياتر ناوەندى بوون و، دەبوايە پيش هەموو شتىك، رەزامەندى «والى» وەرگيردرايە. ئىستا بەبى رەزامەندى «والى» ئۆپەراسىۆن دەكرىت و ئەمەش فراوانىيەكى لە جۆرى كردهوكانى داعش دروستكردوو. ئىستا داعش تواناى داگرکردنى گوندىك، قەزا يان پارىزگايەكى نىيە، بەلام رىكخراوەكە هيشتا تواناى ئەنجامدانى ئۆپەراسىۆنى فراوان و هيرشکردنە سەر پۆلىسى فیدرالى هەيە. دوايىن هيرشيشيان لەسەر پۆلىسى فیدرالى بوو لە ناوچەى مەتبىجە لە رۆژەلاتى پارىزگاي سەلاحەددىن. لە ئەنجامى ئەو هيرشەشدا 6 پۆلىس گيانان لەدەستدا و چەندىن كەسى دىكەش برىندار بوون.

تاوەكو ئىستا تەنيا ميرهەكانى داعش كوژران و سەركردايەتییەكانى دىكەى رىكخراوەكە نەكرانەتە ئامانج. مردنى ميريش لەناو داعشدا كارىگەرى لەسەر كارەكانى رىكخراوەكە نابىت، چونكە پيش ناشنى ئەو ميره كوژراوە ميرىكى دىكەى بۆ دەستنيشان دەكرىت.

تاكىكە نوپىكانى داعش چىن؟

لە دواى لە دەستدانى تواناى مرويى و پىداويستىيە سەربازىيەكان، داعش گەراپەو پىگەى سەرەتايى دامەزراندنى خۆى. ئەمەش واىكرد داعش شىوازی كردهوكانى بگۆرپىت. ئىستا زياتر فۆكەس دەخاتە سەر تيرۆركردن، چاندنى بۆمب لەسەر رىگا و ئۆتۆمبىلەكان، ئۆپەراسىۆنى كوشتن بە قەناس، هيرشکردنە سەر ئەو خالانەى پشكىن كە لە بەكدييەو دوورن، دانانى خالى پشكىنى ساختە لەسەر رىگای نىوان شارەكان و تەقەکردنى ناراستەووخۆ لەرێگای هاوون. ئەم شىوازە ناناوەندى و لۆكالىيە دەبىتە هۆكارى زيادبوونى هيرشەكانى داعش بۆ سەر عىراق و هەريۆمى كوردستان. ئەمانەش هەر وەك چۆن نىچىرفان بارزانى، سەرۆكى هەريۆمى كوردستان ئامازەى پىن كى، پىويستى بە "هەماهەنگى زياتر لە نىوان سوپاى عىراق و پيشمەرگە و پالىشتى هاوپەيمانى نۆدەوولەتى هەيە" بۆ ئەو دەي بەرپەرچ بەرپەرئەو.

بڼه‌ستى سياسى و جموجوڼى داعش

دامه‌زراوه‌ى سهربازى عىراقى به هم‌موو به‌شه‌كانيه‌وه، ته‌نانه‌ت به پوډيسى فيدرال‌يشه‌وه سهر به حيزب و لايه‌نه سياسيه‌كانن. ته‌نانه‌ت هيچ دامه‌زراوه‌يه‌كى ته‌منى نييه له عىراقدا كه فه‌رمان ته‌نيا له يه‌ك لايه‌ن وه‌ربگرښت. هه‌روه‌ها دامه‌زراوه سهربازيه‌كانيش هه‌ر وه‌ك پوښته سياسيه‌كان له‌سهر پيگه‌اته‌كان به‌شكراوه. جگه له‌مه‌ش چه‌ندين هيژى ديكه هه‌ن فه‌رمان له ده‌ره‌وه‌ى عىراقه‌وه وه‌رده‌گرڼ. بوڼه ته‌و دامه‌زراوه‌يه له‌ژيړ هه‌مان كاريگه‌رى ده‌بيت كه له‌سهر ته‌و حيزب و كه‌سايه‌تبه سياسيه‌كانه هه‌يه.

هه‌ر دابه‌شبوونيك يان ټالوزيه‌كى حيزبى و سياسى ره‌نگدانه‌وه‌ى ته‌واوى له‌سهر كارى دامه‌زراوه سهربازيه‌كانى عىراق ده‌بيت. بڼجگه له‌وه، له‌م كاتانه‌دا دامه‌زراوه سهربازيه‌كانى عىراق چه‌ندين ټه‌ركى ديكه‌يان پيسپيډراوه كه ده‌توانيت سهرنجيان له‌سهر شه‌رى دژى داعش كه‌مبكاته‌وه. وه‌ك پاريزگارى له داموده‌زگاکان، پاراستنى خوښاندهران و رووبه‌روبوونه‌وه‌ى ميليشياکان.

كوټايى

چالاکبوونه‌وه‌ى داعش له عىراق كاريگه‌ريه‌كى به‌هيژ و راسته‌وخوڼى له‌سهر سه‌قامگيرى و ټاسايشى ولات ده‌بيت. ټه‌مه‌ش له داهاتوودا ده‌بيته ريگر بو به‌رده‌وامبوونى پړوژه‌كانى وه‌ره‌ره‌ينان له عىراق و هه‌ريمى كوردستان. هه‌روه‌ها ټه‌م چالاکبوونه‌وه‌يه‌ى داعش دلته‌راوكيه‌كى زورى بو دانيشتوانى عىراق دروستكردووه‌و پيوسته جارېكى ديكه سهرنجه‌كانى بخړينه‌وه سهر .